

MAYMUNCHECHAK BUGUNGI KUNDAGI MUHIM VERUSLI KASALLIK

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

MUXTAROVA NARGIZA TOXIROVNA

Annotatsiya: Ushbu maqola maymunchechak kasalligi kelib chiqish sabablari, klinikasi davolash, bu kasallikda zamonaviy davolash usullarini qo'llash, zamonaviy texnikalardan foydalanishga mo'ljallangan.

Аннотация: Данная статья призвана обсудить причины возникновения оспы обезьян, ее клиническое лечение, применение современных методов лечения при этом заболевании, а также применение современных методик.

Abstract: This article is intended to discuss the causes of monkeypox, its clinical manifestations, treatment, application of modern treatment methods in this disease, and the use of modern techniques.

Maymunchechak virusi - bu ortopoxvirus bo'lib, odamlarda maymunchechakni keltirib chiqaradi, virusli kasallik, chechakka o'xshash alomatlar, jumladan isitma va teri toshmasi. 1980 yilda butun dunyo bo'ylab chechakni yo'q qilish to'g'risida e'lon qilinganidan beri, maymunpox odamlarda eng jiddiy ortopoxvirus infektsiyasiga aylandi. Kasalliklar ko'pincha Afrikaning markaziy va g'arbiy qismidagi qishloq joylarida, ayniqsa odamlar kasal hayvonlar bilan aloqa qilishlari mumkin bo'lgan tropik o'rmonlar yaqinidagi hududlarda qayd etiladi. Maymunchechak kasali uyda yoki tibbiy muassasada davolanayotgan bemor bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa qilish yoki ko'rpa kabi ifloslangan materiallar orqali havo orqali yuqishi mumkin. Yuqorida aytib o'tilgan odamdan odamga yuqishning asosiy usullariga qaramay, maymunchechak epidemiyasi odatda jamiyatda keng tarqalmagan bir necha holatlarning kichik epidemiyalari bilan chegaralanadi. Shu sababli, kasallik tarqalishiga tezda javob berilsa, ularni osongina nazorat qilish mumkin. Odamlar yoki kasal hayvonlar harakati orqali virus yuqtirgan boshqa hududlarda maymunchechakning bir necha holatlari qayd etilgan. Ushbu kurs talabalari videolar va yuklab olinadigan taqdimotni o'z tezligida tomosha qilish orqali kasallik haqida umumiy ma'lumotga ega bo'ladilar. Kurs maymunchechakning oldini olish va nazorat qilish uchun mas'ul bo'lgan sog'liqni saqlash mutaxassislari, shuningdek, keng jamoatchilik uchun mo'ljallangan.

Maymunchechak bir qator ko'rinish va simptomlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ba'zi odamlar engil alomatlariga ega bo'lsa, boshqalari tibbiy muassasada parvarish qilishni talab qiladigan kasallikning yanada jiddiy shaklini rivojlanishi mumkin. Maymunchechakning eng keng tarqalgan belgilari 2-4 hafta davom etishi mumkin.

bo'lgan toshmadir. Döküntünün paydo bo'lishi bilan bir vaqtda yoki bir muncha vaqt o'tgach, isitma, bosh og'rig'i, mushak og'rig'i, bel og'rig'i, umumiy zaiflik va shishgan limfa tugunlari paydo bo'lishi mumkin. Toshma yuzga, kaftlarga, oyoq tagiga, ko'zlarga, og'iz bo'shlig'iga, halqum bo'shlig'iga, qorin bo'shlig'iga, jinsiy a'zolar vayoki anusga tarqalishi mumkin bo'lgan vezikulyar toshmalar yoki yarali yaralar shaklida namoyon bo'ladi. Bundan tashqari, toshma og'iz, halqum, to'g'ri ichak, qin, anus va ko'zning shilliq pardalariga ta'sir qilishi mumkin. Inson tanasidagi teri lezyonlari soni bitta jarohatdan bir necha minggacha farq qiladi. Ba'zi bemorlarda to'g'ri ichakning yallig'lanishi (proktit) rivojlanadi, bu kuchli og'riqlarga olib kelishi mumkin, shuningdek, siyish qiyinlashuvi bilan kechadigan jinsiy a'zolarning yallig'lanishli lezyonlari.

Maymunchechak kasalligi kamroq og'ir bo'lsa-da, an'anaviy chechakka o'xshash simptomlarni keltirib chiqaradi. Kasallik isitma, bosh og'rig'i, mialgiya (mushak og'rig'i) va kuchli charchoq bilan boshlanadi. Birinchi alomatlar paydo bo'lganidan bir necha kun o'tgach, bemorda birinchi bo'lib yuzida va keyin butun tanaga tarqaladigan toshma paydo bo'ladi. Toshma bir necha bosqichlardan (dog'lar, papulalar, pufakchalar va pustulalar) o'tadi, keyinchalik ular po'st boylaydi.

Limfadenopatiya yoki limfa tugunlarining kattalashuvi maymunchechakni suvchechak yoki chechak kabi boshqa kasalliklardan ajratib turadigan o'ziga xos belgidir. Kasallik bilan og'rish odatda ikki haftadan to'rt haftagacha davom etadi.

Virusning ikkita asosiy kloni mavjud. Bular G'arbiy Afrika va Markaziy Afrika (Kongo) klonlaridir. G'arbiy Afrika shtammi kamroq virulent va o'lim darajasi taxminan 1-3 foizni tashkil etadi.

Mazkur virus kasal hayvonlar bilan muloqot qilish orqali yuqadi. Masalan, tishlash yoki ularning qoni, tana suyuqliklari yoki teri toshmasi bilan kontaktda bo'lish shunday xavf tug'diradi. Odamdan odamga ham yuqishi mumkin.

Virus jinsiy aloqa, teriga teginish, yo'talish va aksirish orqali ham o'tadi. Bemor odamning badaniga, u kontaktda bo'lgan va ishlatgan to'shak yoki kiyim kabi narsalariga teginish orqali, shuningdek, kasal hayvonning noto'g'ri tayyorlangan go'shtini iste'mol qilish natijasida ham virusni yuqtirish mumkin.

Turli mamlakatlarning maymunchechak bilan kurashishga tayyorligi ularning sog'liqni saqlash tizimlarining rivojlanish darajasiga bog'liq. Samarali epidemiologik nazorat tizimi va vaksinalarga ega rivojlangan mamlakatlarda kasallikka qarshi kurashishga tayyorlik darajasi yuqori. AQSh, Buyuk Britaniya va Kanada kabi davlatlar allaqachon infeksiyalangan odamlarni aniqlash va izolyatsiya qilish choralarini ishlab chiqqan va amalga oshirishni boshlagan. Shuningdek, aholini himoya qilish uchun vaksinalardan keng foydalanilmoqda.

Kam rivojlangan mamlakatlarda, ayniqsa Afrikada vaziyat ancha murakkab. Cheklangan resurslar, zaif sog'liqni saqlash infratuzilmasi va vaksinalarning etishmasligi maymunchechakka qarshi kurashni qiyinlashtiradi. JSST va UNICEF kabi xalqaro tashkilotlar ushbu mamlakatlarni tibbiy asbob-uskunalar, vaksinalar bilan ta'minlash va mahalliy tibbiyot xodimlarini o'qitish orqali qo'llab-quvvatlamqda.

Jumladan, Yevropa Komissiyasi Afrikadagi Kasalliklarning oldini olish va nazorat qilish markazi uchun 215 ming dozadan ortiq maymunchechak vaksinasini xarid qilish va xayriya qilishni rejalashtirayotgani bildirilgan

Rossiyada esa "Rospotrebnadzor" tashkiloti avvalroq mamlakatda maymunchechakning tarqalish xavfi yo'qligini, chegarada boshqa davlatlardan kelganlar ustidan qattiq nazorat o'rnatilganini ma'lum qilgan edi. Sayohatchilarga niqob taqish va tana gigiyenasiga amal qilish tavsiya etiladi.

Departament vakillarining aytishicha, Rossiyada "Rospotrebnadzor" tomonidan ishlab chiqilgan yuqori texnologiyali zamonaviy test tizimlari yetarli miqdorda mavjud. Ular maymunchechak virusini eng qisqa vaqt ichida aniqlash imkonini beradi va uni laboratoriyadan tashqari sharoitlarda qo'llash mumkin", — deyiladi departamentda.

Rossiya Federatsiyasi, shuningdek, «OrtopoksVak» vaksinasi ishlab chiqilgan bo'lib, u barqaror immunitetni shakllantiradi va yuqori xavfsizlik dwmak. Xitoyda esa rasmiylar allaqachon bir qator cheklovlar joriy etgan. Qozog'istonda esa PSR testlari sotib olingan

O'zbekistondagi vaziyat ham hozircha xavotir tug'dirmaydi. Sanepidqo'mita boshqarma boshlig'i Rustamjon Ikramov ma'lum qilishicha, O'zbekistonda kasallikka chalinganlikda gumon qilinadigan holatlarda laboratoriya tashxislarini o'tkazish uchun bojxonalardagi va virusologiya ilmiy tekshirish institutidagi virusologiya mutaxassislari qayta tayyorgarlikdan o'tkazilgan. Shuningdek, maymun chechagi kasalligini aniqlash uchun zarur bo'ladigan diagnostika va test sistemalarini olib kelish yuzasidan ishlar yo'lga qo'yilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://platina.uz/>
2. Ruzimurotova Y. S., Axrorova G. M. Socio-hygienic Study of the Health, Lifestyle and Working Conditions of Health Workers //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – T. 2. – №. 2. – C. 165-170.